

WSTĘP

Celem przedkładanej Czytelnikowi publikacji jest próba nowego określenia roli nauk społecznych i badaczy wobec intensywnie zmieniającej się rzeczywistości społecznej. W ostatnich latach obserwujemy liczne podziały, pęknięcia i zderzenia – cywilizacyjne, kulturowe, polityczne, religijne, społeczne i ekonomiczne. Zmiany społeczno-gospodarcze stają się współzależne, wprowadzając nową formę związków między państwem, ekonomią i społeczeństwem. Skutkują nowymi podziałami w dostępie do zasobów. Prowadzą do przemian w relacjach społecznych i procesach komunikowania. Powstałe w ich wyniku wzory współdziałania wskazują na odmiennosc tworzonej relacji społecznych oraz wykorzystywanych procedur organizacyjnych. Powstaje potrzeba zrozumienia i uporządkowania obserwowanych zjawisk i procesów, znalezienia właściwego języka opisu, adekwatnych koncepcji teoretycznych. Szczególnie istotne jest wskazanie i ocena źródeł dostrzeganych podziałów Świata, Europy i Polski, występujących na wszystkich poziomach życia społecznego – od poziomu mega – poprzez makro- i mezo- do mikro-społecznego oraz próba opisu ich konsekwencji.

Autorzy artykułów zawartych w tomie odpowiadają na pytanie o skutki zakwestionowania dotychczasowych systemów norm i wartości i odwrócenia trajektorii przewidywanych ścieżek rozwoju społecznego w wymiarze lokalnym, regionalnym, narodowym i ponadnarodowym. Jakie są przyczyny, przejawy i konsekwencje obserwowanych zmian społecznych? Gdzie należy szukać wspólnoty działań w celu przeciwdziałania kryzysom i rozłamom? Odpowiedź na kluczowe dla niniejszego opracowania pytania jest wkładem do opisu fundamentalnej kwestii dotyczącej wyznaczników skuteczności strategii tworzenia i odtwarzania „dobrych połączeń”.

Cele wyznaczone przez autorów artykułów niniejszego opracowania realizują zadanie stawiane naukom społecznym. Środowiska akademickie kierują wobec ich przedstawicieli, szczególnie wobec socjologów, oczekiwaniem krytycznego ujmowania upowszechniających się ideologii, nowych ruchów społecznych, warunków sprawności sfery publicznej, szczególnie reakcji jej uczestników na eskalację kryzysów w kontekście efektywności i kosztów podejmowanych działań (Mucha 2017). Znaczenie krytycznej analizy obserwowanych współcześnie zjawisk rośnie w obliczu zakwestionowania warunków „spełnionego życia”, które oparte jest na zaufaniu do samego siebie, poczuciu godności osobistej i własnej wartości (Honneth 2012). Kształtuje je cieleśna nienaruszalność osoby, uznanie jej praw i osiągnięć w ramach solidarnej

wspólnoty (Mueller, Czerniak 2012). Przyczyn narastającej współcześnie pogardy, cierpienia i niesprawiedliwości upatruje się w upowszechnianiu się idei demokracji neoliberalnej, nasileniu konfliktów zbrojnych i wywołanych przez nie masowych migracjach oraz fali uchodźstwa, zderzających się z postawą pozbawioną solidarności. Dyskusji wymagają czynniki efektywności instytucji i organizacji, związane szczególnie z rynkiem pracy.

Artykuły zawarte w niniejszym tomie zostały uporządkowane według zasady „od ogółu do szczegółu”. Publikację otwierają teksty odnoszące się do sfery publicznej na poziomie ogólnopolskim, następnie prezentowane są rozważania dotyczące zjawisk regionalnych, lokalnych oraz organizacyjnych. Tom zamykają artykuły dotyczące kontekstu kulturowego i prawnego obserwowanych zjawisk.

Teksty prezentowane w niniejszym tomie podejmują opisaną problematykę z różnych perspektyw: normatywno-makroteoretycznych, instytucjonalnych, relacyjnych. Łączy je jednak zainteresowanie tym, jak przebiegają w rzeczywistości procesy normowania działań, jakie są rzeczywiste funkcje i dysfunkcje przyjętych kierunków i zasad rozwoju, sfer i reprezentujących je instytucji. Podjmują także dyskusję nad przemianami zaufania i tożsamości, współpracy i zaangażowania obywatelskiego i edukacji. Odwołanie się do teorii wyłącznie socjologicznych takiej wiedzy nie wystarczy. Dlatego też podjęliśmy próbę spojrzenia na współczesny świat uwzględniając perspektywy różnych dyscyplin, podejść, koncepcji i powinności z punktu widzenia pilnej potrzeby, jaką jest poszukiwanie „spoiwa” dla współczesnych społeczeństw.

Redaktorki tomu
Joanna Frątczak-Müller
Anna Mielczarek-Żejmo

Literatura

- HONNETH A. (2012), *Walka o uznanie. Moralna gramatyka konfliktów społecznych*, Zakład Wydawniczy Nomos, Warszawa.
- MUCHA J. (2017), *Rola socjologii i socjologów we współczesnym społeczeństwie*, „*Studia Socjologiczne*”, nr 1(224).
- MUELLER C., CZERNIAK S. (2012), *Pomiędzy socjologią a filozofią społeczną. „Walka o uznanie” Alexa Honnetha*, [w:] A. Honneth, *Walka o uznanie. Moralna gramatyka konfliktów społecznych*, Zakład Wydawniczy Nomos, Warszawa.